

Masoveria de la Rabeia

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector nordest del terme municipal
Emplaçament Des de la colònia de la Rabeia, seguir el camí cap a llevant que travessa el riu i continuar uns 200 m.
Alçada: 320

Coordenades:

Latitud: 41.87782
Longitud: 1.89015
UTM Est (X): 407909
UTM Nord (Y): 4636806

Classificació

Número de fitxa 08018 - 242
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XIV-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Estructuralment es manté bé, però la casa fa temps que no s'habita.
Protecció Legal
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: Pla General d'Ordenació Urbana del Municipi de Balsareny (PGOU). Article 133 (protecció de masies). Núm. 46: Masoveria (cal Rabeya). dc., 27/11/1991 - 12:00
Data aprovació:
Número inventari IPA 16280
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: 08018A009000010001FU

Fitxes associades:

Cal Rabeia

Forn d'obra de la Rabeia

Autoria de la fitxa

Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa:

dl., 21/11/2022 - 12:26

Descripció

Masia de dimensions mitjanes, d'origen medieval, emplaçada en un petit altiplà que forma una terrassa a la riba esquerra del Llobregat. Consta d'un cos residencial de planta rectangular (amb planta baixa més un pis i golfes) que té adossats cossos a ponent i al sud, i compta també amb un barri o pati davanter a migdia. Avui part de la tanca d'aquest barri s'ha perdut. A la part posterior hi trobem també una antiga pallissa amb una interessant era enrajolada.

El nucli de la casa és fruit de múltiples fases constructives. La façana principal, encarada vers migdia, presenta un portal dovellat i, al seu damunt, una finestra emmarcada amb llindes i brancals de pedra picada. La part esquerra, però, ha quedat parcialment coberta per un estret cos porxat amb galeries que s'hi devia afegir als segles XVIII o XIX. A la part baixa, uns aparatosos contraforts reforcen els pilars d'aquest porxo. Segons es diu, aquestes estances eren destinades a oferir allotjament als traguers que passaven pel camí. A la planta baixa hi dormien els animals (encara s'hi conserva una menjadora) i a la planta del damunt els traguers. Per això un dels arcs de la galeria fou tapiat i encara té una petita obertura com a espiell.

Els paraments de la casa són de pedra, més regular a les filades inferiors i amb algunes parts fetes de tàpia. La majoria de les obertures són emmarcades amb pedra picada. Per la banda de llevant, a finals del segle XVIII o al XIX el cos principal es va ampliar en diferents fases amb cossos que contenen tines. Com que no tenien rampes, per accedir a la part alta es feia mitjançant unes fustes que es recolzaven al marge i feien de passarel·la. En total a la casa hi ha quatre tines i un tinardó. A la façana de ponent hi ha adossada una cisterna i l'antiga comuna.

La pallissa, situada a la part posterior, ha estat recentment restaurada. Les parts amb ciment eren originàriament de tàpia. Al seu davant es conserva una era on podem veure, en diverses rajoles, unes curioses inscripcions i també unes sanefes. En una s'hi pot llegir el nom d'Anton Rabeya. Les altres són difícils de desxifrar. Les rajoles estaven fabricades en un forn d'obra que hi havia en un camp sota l'era, avui pràcticament arrasat.

Observacions:

Altres denominacions La Masoveria

Inscripció en una finestra de llevant: 1799, inscripció al cobert de ponent: 1802, inscripció a la pallissa: 1855. A l'interior de la casa hi ha altres inscripcions amb dates.

Informació oral facilitada pels propietaris.

Història

El topònim de Rabeia, segons Joan Coromines, és una al·lusió als "rabeigs" o tolls que fa el Llobregat en aquest indret. El mas Rabeia (que és la casa avui coneguda com la Masoveria, o Masoveria de la Rabeia) és

d'origen medieval i ja està documentat l'any 1368. Els seus estadants es devien anomenar també Rabeia i devien donar origen a un llinatge amb aquest nom documentat a Manresa el 1362 i que després del segle XIV es va perdre.

El mas va quedar rònc a l'etapa final de l'edat mitjana i no consta als fogatges de 1497, 1515 i 1553. En canvi, a partir de 1589 la masia ja torna a constar com a habitada. Aquest any la va adquirir Miquel Puigdorca, un cabaler que procedia del mas Puigdorca, el qual va assumir el nom de la casa com a cognom familiar i va passar a dir-se Miquel Rabeya. A partir d'aleshores aquest nou llinatge dels Rabeya ha estat vinculat a aquest mas. El 1633 el propietari era Miquel Rabeya i el seu fill Pere Joan Rabeya. El 1681 el propietari era Miquel Rabeya. En el cadastre de 1775 Antoni Rabeya declara que el mas té més de 4 jornals de sembrat, 2/24 d'hort, més 3 de vinya, un i mig d'oliverar, 13 de bosc i 5 de pastura, i per tot plegat pagava 75 rals i 23 diners i mig (Carreté, 2010: 142).

L'estructura actual del mas deu correspondre bàsicament als segles XVI i XVII, amb ampliacions al XVIII i el XIX. En aquesta època hi passava el camí que venia de Gaià i el Lluçanès, seguia per l'Ambròs Vell i travessava el Llobregat per un gual prop d'on ara hi ha el pontarró. Per això la Rabeia ofería hostatge als traginers.

L'any 1868 l'aleshores propietari, Jaume Rabeya Casaldàliga, va acordar unes escriptures amb els germans Pere i Jaume Soldevila, de Sallent, que tenien la intenció de construir una fàbrica de filats en terrenys del mas. En aquest document s'estableixen les condicions entre Rabeya i els industrials Soldevila. Com a curiositat, en Rabeya es reservava el dret a buidar les comunes de la fàbrica cada mes. La compra dels terrenys es va fer efectiva l'any 1872 pel preu de 5.250 pessetes. La fàbrica va començar a funcionar l'any 1880 i es va conèixer amb el nom de la Rabeia.

Una mica abans, les guerres carlines van comportar diferents episodis cruents, amb extorsions i saqueigs, sobre aquesta masia. S'explica que en un assalt de nit els estadants del mas van haver d'escapar-se a quatre grapes entremig dels porcs que van deixar lliures. En una altra ocasió els carlins van estar a punt de calar foc a la masia, on els seus amos havien estat lligats de peus i mans. Sortosament, gràcies a un senyal visible que havien convingut de col·locar al castell van poder ser alliberats a temps per les tropes de l'exèrcit liberal. Com a conseqüència de tots aquests enfurats cap a la meitat de la dècada de 1870 els propietaris van deixar de residir al mas, que es trobava en un indret isolat, i construïren una nova casa en un emplaçament més ben comunicat, al costat de la fàbrica i prop d'una palanca per on es podia travessar el riu. Des d'aleshores aquesta nova casa es coneix com cal Rabeia i l'antic mas passà a ser anomenat la Masoveria, ja que va quedar a mans de masovers. Fins els volts de la dècada de 1980 encara hi van viure masovers.

Jaume es casà amb Rosa Serra Lledó i el matrimoni va tenir dos fills. L'hereu fou Josep Rabeya Serra, que es casà amb Dolors Vila Mas, que va morir jove d'un accident. En segones núpcies Josep es casà amb Mercè Bartomeus Badia, de ca l'Esquerrà. Aquest segon matrimoni va donar dotze fills. Al tombant de segle XX Josep va fer construir diverses cases al nucli del poble. Josep Rabeya Serra va ser alcalde de Balsareny durant els anys 1891-92. Va morir el 1917 i la propietat passà a Joan Rabeya Bartomeus, casat amb Teresa Satorra. No van tenir fills i la propietat va recaure en el seu germà Josep (Forasté, 1994: 65). Ja a finals del segle XX Jaume Rabeya Casellas fou alcalde de Balsareny (1983-2003 i 2007-2015), i també president del Consell Comarcal del Bages (1995-1999).

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 142-143, 150.

FORASTÉ ROCA, Josep (1994). *Història de la Rabeia i de Sant Esteve*. Cercle Cultural de Balsareny, Ajuntament de Balsareny, p. 11-12, 65-66.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). “Balsareny”, *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 140.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 135.

